

Badanie HPV – wszystko, co musisz wiedzieć przed wykonaniem testu

Szacuje się, że **nawet ponad 80% osób aktywnych seksualnie w pewnym momencie swojego życia będzie miało kontakt z wirusem HPV**. Zakażenie nim może, ale nie musi, prowadzić do groźnych konsekwencji zdrowotnych – wiele zależy bowiem od typu wirusa, na jaki było się narażonym. Jeśli podejrzewasz u siebie infekcję wirusem HPV (brodawczaka ludzkiego), wykonaj testy. Dzięki nim dowiesz się, czy doszło do zakażenia, a jeśli tak, to jakim typem wirusa.

Kiedy należy wykonać badania na obecność wirusa HPV?

Obecnie znanych jest aż ponad 200 typów wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV). Do zakażeń dochodzi głównie na tle kontaktów seksualnych (dowolnego typu). Znane są również nieliczne przypadki zakażeń skórnych lub okołoporodowych u dzieci. Zakażeniom nie zawsze towarzyszą jakiegokolwiek objawy, a infekcja niektórymi typami HPV może prowadzić do rozwoju nowotworów – na przykład szyjki macicy, ale też prącia czy jamy ustnej.

Badanie na HPV jest zarówno elementem diagnostyki przesiewowej, jak również może być wykonywane w sytuacji, gdy podejrzewa się infekcję. W 2025 w Polsce do programu profilaktyki raka szyjki macicy zostały włączone dwa nowoczesne badania przesiewowe – w tym właśnie test na HPV.

Wskazania do wykonania testu:

- **Profilaktyka** – u kobiet w przedziale wiekowym 25-64 badanie HPV (HR) powinno być wykonywane przynajmniej raz na pięć lat.
- **Nieprawidłowy wynik cytologii** – w takim wypadku badania na HPV są uzupełnieniem diagnostyki, która pozwoli ocenić, czy zmiany (na przykład atypowe komórki) są związane z infekcją onkogennym typem wirusa.
- **Kontrola po leczeniu zmian szyjki macicy** – u kobiet z leczonymi zmianami przednowotworowymi wykonuje się badania HPV kontrolnie w celu monitorowania skuteczności terapii.
- **Czynniki ryzyka** – testy HPV powinny być również regularnie wykonywane u osób z grup ryzyka (np. z obniżoną odpornością), a także u tych, którzy utrzymują liczne kontakty seksualne z różnymi partnerami.
- **Objawy zakażenia** – na przykład widoczne brodawki i kłykciny kończyste (kalafiorowate wyrośla). Zwykle do tego rodzaju objawów przyczyniają się wirusy nieonkogenne, ale badania na HPV pozwolą to ostatecznie uściślić.

Pamiętaj! Infekcja wirusem HPV może być groźna nie tylko dla kobiet. Onkogenne typy wirusa mogą przyczyniać się do rozwoju nowotworów także u mężczyzn. Panowie powinni więc również obserwować i konsultować z lekarzem ewentualne objawy, a także badać się w sytuacji, gdy podejrzewają, że mogło dojść do zakażenia.

Rodzaje testów na HPV – jak wykryć wirusa?

Aktualnie badania na HPV można wykonać kilkoma różnymi metodami – wybór konkretnej zależy od charakteru badania (np. przesiewowe lub kontrolne), a także od indywidualnej historii medycznej konkretnego pacjenta lub pacjentki. Poniżej przedstawiam trzy stosowane obecnie rodzaje testów oraz wyjaśniam, czym się charakteryzują i w jakich sytuacjach są wykonywane.

Test HPV z wymazu

Szeroko rozpowszechniona metoda badania w kierunku zakażenia wirusem HPV. Polega na pobraniu wymazu z obszaru potencjalnej infekcji – to znaczy z szyjki macicy u kobiet lub z żołądździ penisa u mężczyzn. Możliwe jest również pobranie wymazu z kanału odbytu.

Wymaz pobierany jest przy pomocy specjalnej szczoteczki lub wacika. Jeśli dotyczy szyjki macicy, często badaniu towarzyszy również cytologia. **Testy wykonywane tą metodą mają wysoką wartość diagnostyczną** – pozwalają nie tylko ustalić, czy doszło do zakażenia, ale też określić typ wirusa, z którym mamy do czynienia.

Badanie HPV z krwi

Choć testy z krwi dla wielu pacjentów i pacjentek wydają się najwygodniejsze, mają niestety ograniczoną wartość diagnostyczną w badaniu infekcji HPV. Tego rodzaju badania pozwalają wykryć obecność przeciwciał, co pozwala stwierdzić, czy u wybranej osoby kiedykolwiek doszło do infekcji wirusem brodawczaka ludzkiego.

Często przypominam swoim pacjentom, że **badania na HPV z krwi nie weryfikują aktualnej obecności wirusa**, nie określają też lokalizacji zakażenia i mogą dawać błędne wyniki u tych osób, których organizmy nie wytworzyły przeciwciał. Jeśli więc zastanawiasz się, jakie badanie na HPV wykonać przy podejrzeniu bieżącej infekcji, zdecyduj się raczej na metodę opartą o wymaz.

Test HPV z jamy ustnej

Metoda polegająca na pobraniu wymazu z tylnej części gardła, podstawy języka lub innego obszaru w jamie ustnej za pomocą specjalnej szczoteczki. Znajduje zastosowanie w sytuacji podejrzenia infekcji

HPV w obrębie jamy ustnej, a także bywa wykonywana u osób z nowotworami gardła, jamy ustnej i przełyku.

Metoda ta pozwala na wykrycie infekcji, a także na określenie typu wirusa, który jest za nią odpowiedzialny.

Jak przygotować się do badania na HPV?

Wiele osób odczuwa stres przed różnego typu badaniami – zarówno kontrolnymi, jak i czysto profilaktycznymi. Tymczasem odpowiednie przygotowanie się do testów i znajomość ich przebiegu może wiele ułatwić.

Testy na HPV z krwi nie wymagają szczególnych przygotowań – jeśli w tym dniu pobierana jest próbka wyłącznie do tego badania, nie musisz nawet być na czczo. Zadbaj tylko o odpowiedni poziom nawodnienia, by krew nie była za gęsta. Jeśli przyjmujesz stale jakieś leki, upewnij się, że nie mają wpływu na poziom przeciwciał. **Wymaz z jamy ustnej na HPV wymaga odpowiedniego przygotowania:** na dwie godziny przed wymazem nie pij, nie jedz, nie żuj gumy, nie myj zębów i nie stosuj płynu do płukania ust. Unikaj też palenia papierosów – zarówno tradycyjnych, jak i elektronicznych.

Powyższe metody pobierania próbek wymagają umiarkowanych przygotowań. Nieco inaczej wygląda kwestia badań opartych o wymaz z szyjki macicy lub z żołądździ prącia. Poniżej omawiam sposób przygotowania się do badań.

Instrukcja dla kobiet

Pobór materiału do badania często wykonywany jest wraz z cytologią, a jeśli nie – to i tak bardzo ją przypomina. Odbywa się więc na fotelu ginekologicznym, a przygotowanie do badania powinno być podobne, jak do cytologii:

- Powstrzymaj się od współżycia przez około 48 godzin przed badaniem.
- Nie stosuj żadnych środków do irygacji pochwy i preparatów dopochwowych.
- Na badanie zgłoś się w dowolnym dniu cyklu – za wyjątkiem dni, w których masz menstruację.
- Przed badaniem zadbaj o standardową higienę intymną.
- Na dobę przed testami nie stosuj tamponów.

Badania HPV dla kobiet są elementem profilaktyki i diagnostyki raka szyjki macicy. Pamiętaj o tym, że nawet pozytywny wynik testu na HPV nie oznacza, że dojdzie do rozwoju nowotworu! Spośród ponad 200 typów wirusa tylko część stwarza zagrożenie onkologiczne. Jednocześnie podkreślę – wcześniej wykryta infekcja, stan przednowotworowy lub nawet wczesny etap rozwoju raka szyjki macicy jest

współcześnie leczony z wysoką skutecznością. Badania mogą uchronić przed nieświadomością istniejącego zakażenia, dlatego wykonuj je regularnie.

Wskazówki dla mężczyzn

Materiał do badania jest pobierany z żołądździ penisa przy pomocy wacika lub szczoteczki. Do testu należy odpowiednio się przygotować – to znaczy:

- Unikać współżycia przez około 48 godzin przed badaniem.
- Zadbaj o podstawową, ale delikatną higienę intymną. W dniu badania nie należy stosować silnych detergentów do mycia penisa.
- Jeśli stosujesz jakiegokolwiek kremy, maści lub inne środki aplikowane na penis, nie używaj ich na dobę przed badaniem.
- Jeśli na prąciu znajduję się jakiegokolwiek niepokojące zmiany lub podrażnienia, poinformuj lekarza przed badaniem.
- By zminimalizować ewentualny dyskomfort, oddaj mocz jakiś czas przed badaniem.

Badanie HPV dla mężczyzn nie jest tak rozpowszechnione w profilaktyce nowotworowej, jak to dla kobiet. Panowie bywają jednak nosicielami wirusa HPV, a także sami również mogą zachorować na nowotwór pod wpływem niektórych typów wirusa. Z tego względu zalecam swoim pacjentom wykonywanie testów na HPV w sytuacji, gdy podejmowali współżycie z nowymi osobami.

Badania HPV – FAQ

Poznaj odpowiedzi na często zadawane pytania!

1. Czy badania na HPV są refundowane?

To zależy od metody i wskazań. Testy HPV DNA HR dla kobiet w przedziale wiekowym 25-64 są refundowane raz na 5 lat w ramach programu profilaktyki raka szyjki macicy. Pozostałe metody zwykle trzeba opłacić z własnej kieszeni.

2. Gdzie można wykonać test HPV?

Testy na NFZ można wykonać w placówkach posiadających odpowiednie kontrakty. Z kolei badania prywatne można wykonać w większości gabinetów ginekologicznych, urologicznych czy też w laboratoriach diagnostycznych (testy z krwi).

3. Jakie badania na HPV są najdokładniejsze?

Testy HPV DNA HR (z genotypowaniem wirusa) są uznawane za najdokładniejsze – próbki do ich wykonania pobierane są za pomocą wymazu (z jamy ustnej, szyjki macicy, prącia lub odbytu).

4. Jaka jest różnica między testem na HPV i cytologią?

To dwa różne badania, które jednak uzupełniają profilaktykę schorzeń szyjki macicy – w tym rozwoju nowotworu. Materiał do obu badań może zostać pobrany podczas jednej wizyty lub niezależnie. Test na HPV pozwala wykryć aktywną infekcję oraz ustalić, jaki typ wirusa do niej doprowadził. Cytologia bada obecność ewentualnych zmian w obrębie szyjki macicy, które mogą, ale nie muszą, być związane z infekcją HPV.

5. Jak często robić testy na HPV?

W ramach profilaktyki kobietom w przedziale wiekowym 25-64 zaleca się wykonywanie takiego badania raz na pięć lat. Z kolei wszystkie osoby aktywne seksualnie powinny poddać się testom, gdy podejrzewają u siebie infekcję – na przykład na podstawie objawów lub po kontakcie seksualnym z osobą, która może być zakażona.

Źródła:

<https://www.gov.pl/web/zdrowie/dwa-nowoczesne-badania-w-profilaktyce-raka-szyjki-macicy>

<https://www.zwrotnikraka.pl/test-hpv-dna/>

<https://www.medicover.pl/badania/hpv-test/>

<https://www.synevo.pl/wirus-hpv-human-papillomavirus-ludzki-wirus-brodawczaka/>